

Ročník 2014

Cizinci

V Praze dne 31. 12. 2014

Kód publikace: 290026-14

Č. j: 1758/2014-64

Život cizinců v ČR

Zpracoval: Odbor statistiky trhu práce a rovných příležitostí

Ředitel odboru: Mgr. Dalibor Holý

Oddělení informačních služeb:

tel.: 274 052 304, e-mail: infoservis@czso.cz

Kontaktní zaměstnanec:

Mgr. Václava Vaňková, e-mail: vaclava.vankova@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další?
Najdete je na stránkách ČSÚ na Internetu:

[WWW.CZSO.CZ](http://www.czso.cz)

ISBN 978-80-250-2606-9

© Český statistický úřad, Praha 2014

Obsah

1. Počet a vývoj nabytých SO ČR	8
2. Slováci a získávání SO ČR	12
3. Ostatní vybraná státní občanství a získávání SO ČR	13
4. Demografická struktura osob s nabytým SO ČR.....	15
5. Mezinárodní srovnání.....	17
6. Závěr	18

Metodické poznámky

V publikaci jsou analyzována data o nabývání státního občanství, které poskytuje Ministerstvo vnitra ČR. Dne 1. 1. 2014 sice nabyl účinnosti zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky), ovšem data v analýze se týkají let 1999 až 2013, tedy období, kdy platil zákon č. **40/1993 Sb.**, o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. **193/1999 Sb.**, o státním občanství některých bývalých československých státních občanů, ve znění pozdějších předpisů.

Státní občanství České republiky se podle zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, nabývá

- a) narozením
- b) osvojením
- c) určením otcovství
- d) nalezením na území České republiky
- e) prohlášením
- f) udělením,

přičemž z hlediska této publikace jsou důležité především body e) a f).

Ad e) NABÝVÁNÍ SO ČR PROHLÁŠENÍM

Nabývání státního občanství české republiky prohlášením si může zvolit fyzická osoba, která byla k 31. 12. 1992 státním občanem České a Slovenské Federativní republiky, ale neměla státní občanství České republiky ani státní občanství Slovenské republiky.

Ad f) NABÝVÁNÍ SO ČR UDĚLENÍM

Státní občanství České republiky lze na žádost udělit fyzické osobě, která splňuje současně tyto podmínky:

- 1) má na území České republiky ke dni požádání žádosti po dobu nejméně pěti let povolen trvalý pobyt a po tuto dobu se zde převážně zdržuje,
- 2) prokáže, že nabytím státního občanství České republiky pozbyde dosavadní státní občanství, nebo prokáže, že pozbyla dosavadní státní občanství, nejde-li o bezdomovce nebo osobu s priznaným postavením uprchlíka na území České republiky,
- 3) nebyla v posledních pěti letech pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin,
- 4) prokáže znalost českého jazyka.

Prohlášení o nabytí státního občanství České republiky podle zákona č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů, může učinit:

- 1) fyzická osoba, která pozbyla české či československé státní občanství v období od 25. 2. 1948 do 28. 3. 1990 propuštěním ze státního svazku (včetně pozbytí odnětím) nebo v souvislosti s nabytím státního občanství jiného státu, s nímž měla Česká republika uzavřenu smlouvu upravující otázku zamezení vzniku dvojího státního občanství,
- 2) bývalý československý státní občan, který neměl státní občanství české socialistické republiky nebo České republiky, a který by se stal 1. 1. 1969 státním občanem Slovenské republiky, pokud se jeho rodiče stali nebo by se stali k 1. 1. 1969 státními občany České socialistické republiky nebo České republiky, jestliže není ke dni učinění prohlášení státním občanem Slovenské republiky,
- 3) bývalý státní občan Slovenské socialistické republiky, který toto občanství pozbyl propuštěním ze státního svazku nebo naturalizací v USA v období od 25. 2. 1948 do 28. 3. 1990, pokud se jeho rodiče stali nebo by se stali k 1. 1. 1969 státními občany České socialistické republiky, nebo v době odchodu do ciziny měl trvalý pobyt na území České socialistické republiky nebo České republiky, jestliže není ke dni učinění prohlášení státním občanem Slovenské republiky.

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu získaných SO ČR podle předchozího státního občanství v letech 1999-2013	10
Graf 2: Zastoupení jednotlivých roků na celkovém počtu udělených SO ČR	11
Graf 3: Vývoj počtu získaných SO ČR u bývalých občanů Slovenska v letech 1999-2013	12
Graf 4: Vývoj počtu získaných SO ČR u vybraných bývalých státních občanství v letech 1999-2013 ...	13
Graf 5: Podíl žen a muž se získaným SO ČR v letech 2009-2013	15
Graf 6: Věková struktura osob se získaným SO ČR v letech 2009-2013	16
Graf 7: Celkový počet udělených státních občanství v jednotlivých zemích EU v letech 2003-2012 ...	17

Seznam tabulek

Tab. 1: Struktura získaných SO ČR podle předchozího státního občanství za období 1999 - 2013	8
Tab. 2: Struktura získaných SO ČR podle typu pobytu a podle předchozího státního občanství za období 1999 – 2013.....	9

Úvod

Již poněkolkáté v řadě vydáváme publikaci Život cizinců v ČR, která doplňuje ročenku Cizinci v České republice. V letošním roce je tato publikace zaměřena na získávání státního občanství České republiky (SO ČR), a to během uplynulých 15 let, tedy v období 1999 až 2013.

Publikace je členěna do několika krátkých kapitol. První kapitola podává základní přehled o nabytých SO ČR celkem za dané období a také pohled na vývoj počtu udělování SO ČR v jednotlivých letech. Následují dvě kapitoly, v nichž je analyzováno udělování SO ČR podle předchozího občanství, přičemž samostatná kapitola se pak věnuje nabývání SO ČR Slováci. Kapitola 4 se týká demografických charakteristik a předposlední kapitola se zabývá mezinárodním srovnáním. Poslední kapitolou je závěr, kde jsou shrnuta nejdůležitější fakta z publikace.

1. Počet a vývoj nabytých SO ČR

Za posledních 15 let získalo státní občanství České republiky (SO ČR) téměř 50 000 cizích státních příslušníků - přesněji 49 494. Nejvíce cizinců, kteří SO ČR získali, jsou bývalí občané Slovenska, a to 24 850 osob a zároveň tvoří více jak polovinu ze všech předchozích občanství (50,2 %). Další nejpočetnější skupinou cizinců, kteří získávali nejvíce SO ČR, jsou bývalí občané Ukrajiny (6 307 a 12,7 % ze všech předchozích státních občanství), Polska (1 997, 4 %), Ruska (1 379, 2,8 %), Rumunska (1 223, 2,5 %) a Vietnamu (1 041, 2,1 %).

Tab. 1: Struktura získaných SO ČR podle předchozího státního občanství za období 1999 - 2013¹

Předchozí státní občanství	Celkem		z toho azylanti	
	počet	podíl (celkem = 100 %)	počet	podíl (celkem = 100 %)
Celkem	49 494	100,0	860	100,0
Slovensko	24 850	50,2	-	-
Ukrajina	6 307	12,7	42	4,9
Polsko	1 997	4,0	-	-
Rusko	1 379	2,8	99	11,5
Rumunsko	1 223	2,5	19	2,2
Vietnam	1 041	2,1	24	2,8
Kazachstán	833	1,7	37	4,3
Bulharsko	762	1,5	10	1,2
Arménie	489	1,0	107	12,4
Bělorusko	410	0,8	136	15,8
Bosna a Hercegovina	381	0,8	26	3,0
Srbsko a Černá hora	331	0,7	26	3,0
Řecko	297	0,6	-	-
Moldávie	230	0,5	5	0,6
Makedonie	200	0,4	5	0,6
Kuba	160	0,3	6	0,7
Sýrie	156	0,3	21	2,4
Alžírsko	155	0,3	-	-
Gruzie	124	0,3	25	2,9
Irák	120	0,2	38	4,4
Chorvatsko	104	0,2	-	-
Afghánistán	100	0,2	54	6,3
Prohlášení - z. č. 193/1999 Sb. - bez rozlišení předchozího občanství	5 822	11,8	-	-
Ostatní + bez státní příslušnosti	2 023	4,1	180	20,9

¹ Moldávie, Kuba a Afghánistán byly v některých letech sledovaného období započítány mezi ostatní státní občanství a jejich celkový počet je tedy ve skutečnosti vyšší než v tabulce.

Početně druhou nejčetnější skupinu po Slovácích, pokud nebereme v úvahu jednotlivá státní občanství, je však kategorie cizinců „bez rozlišení předchozího občanství“ týkající se prohlášení podle zákona č. 193/1999 Sb.², kam spadá 5 822 cizích státních příslušníků, tedy téměř 12 % ze všech cizinců, kteří v daném období získali SO ČR. Významné zastoupení mají i cizinci ze skupiny „ostatní a bez státní příslušnosti“, do které spadá 4,1 % cizinců (2 023).

Z celkového počtu všech získaných SO ČR získalo toto občanství 860 osob s azylem. Zde se však pořadí liší podle předchozího státního občanství cizinců s azylem od celkového pořadí cizinců podle předchozího občanství celkem. Zatímco mezi cizinci celkem dominovalo Slovensko, Ukrajina nebo Polsko, nejvíce osob s azylem, které získaly SO ČR, bylo s občanstvím Bulharska (136, tedy 15,8 % ze všech osob s azylem), Arménie (107 azylantů a 12,4 % ze všech osob s azylem) a Ruska (s 99 azylanty, tedy 11,5 % ze všech azylantů).

Tab. 2: Struktura získaných SO ČR podle typu pobytu a podle předchozího státního občanství za období 1999 – 2013

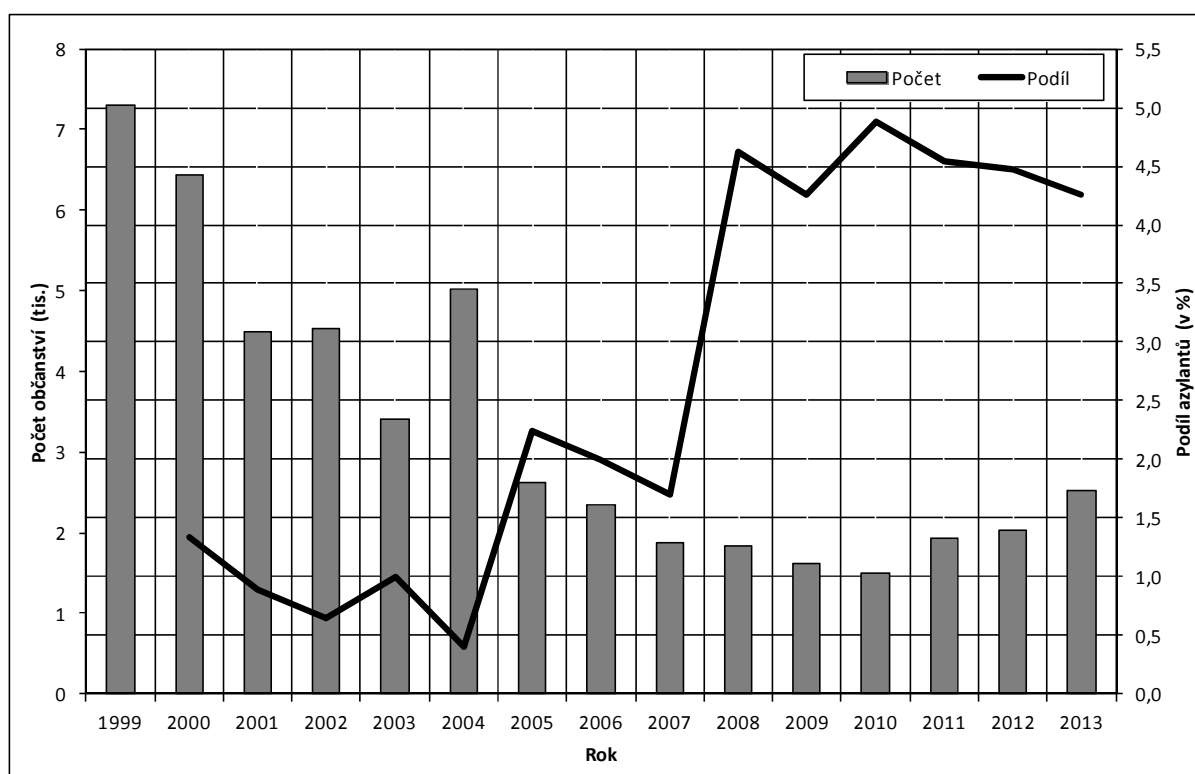
Předchozí státní občanství	Celkem	z toho azylanti:	
		počet	%
Celkem	49 494	860	1,7
Slovensko	24 850	-	-
Ukrajina	6 307	42	0,7
Polsko	1 997	-	-
Rusko	1 379	99	7,2
Rumunsko	1 223	19	1,6
Vietnam	1 041	24	2,3
Kazachstán	833	37	4,4
Bulharsko	762	10	1,3
Arménie	489	107	21,9
Bělorusko	410	136	33,2
Bosna a Hercegovina	381	26	6,8
Srbsko a Černá hora	331	26	7,9
Řecko	297	-	-
Moldávie	230	5	2,2
Makedonie	200	5	2,5
Kuba	160	6	3,8
Sýrie	156	21	13,5
Alžírsko	155	-	-
Gruzie	124	25	20,2
Irák	120	38	31,7
Chorvatsko	104	-	-
Afghánistán	100	54	54,0
Prohlášení - z. č. 193/1999 Sb. - bez rozlišení předchozího občanství	5 822	-	-
Ostatní + bez státní příslušnosti	2 023	180	8,9

² Viz Metodika

Tabulka 2 udává, kolik procent osob připadlo u jednotlivých státních občanství právě na osoby s azylem. Nejvyšší podíl azylantů vykazoval Afghánistán (54,0 %), zhruba třetinu osob Bělorusko (33,2 %) a podobný podíl také Irán (31,7 %).

Co se týče vývoje nabývání SO ČR během jednotlivých let sledovaného období, situace je graficky znázorněna v následujících obrázcích. Jak je z grafu 1 patrné, počet udělených českých občanství byl vyšší v první polovině sledovaného období. V roce 1999 byl počet získaných SO ČR nejvyšší, a to 7 309. Následující rok počet klesl na 6 436, ale ještě razantněji pak v roce 2001 na 4 499. V roce 2002 zůstal počet udělených SO ČR zhruba stejný jako v předchozím roce (4 532). K většímu poklesu pak došlo v roce 2003, kdy počet udělených českých občanství dosáhl zatím svého minima, a to 3 410 občanství ČR nabytých za rok. V roce 2004, kdy ČR vstoupila do EU, pak počet získaných SO ČR opět vzrostl (5 020), ale v roce 2005 náhle prudce klesl na 2 626 udělených občanství. Od tohoto roku pak počet udělených SO ČR plynule klesá až na minimum sledovaného období v roce 2010, kdy bylo uděleno pouze 1 495 státních občanství České republiky. Od roku 2011 jejich počet opět vzrostl a zvyšuje se plynule až do roku 2013, tedy poslednímu roku sledovaného období, na 2 514 udělených státních občanství za rok. Je pravděpodobné, že tento trend v budoucnu bude pokračovat a počet získaných SO ČR dále poroste, především pak vlivem nové legislativy.

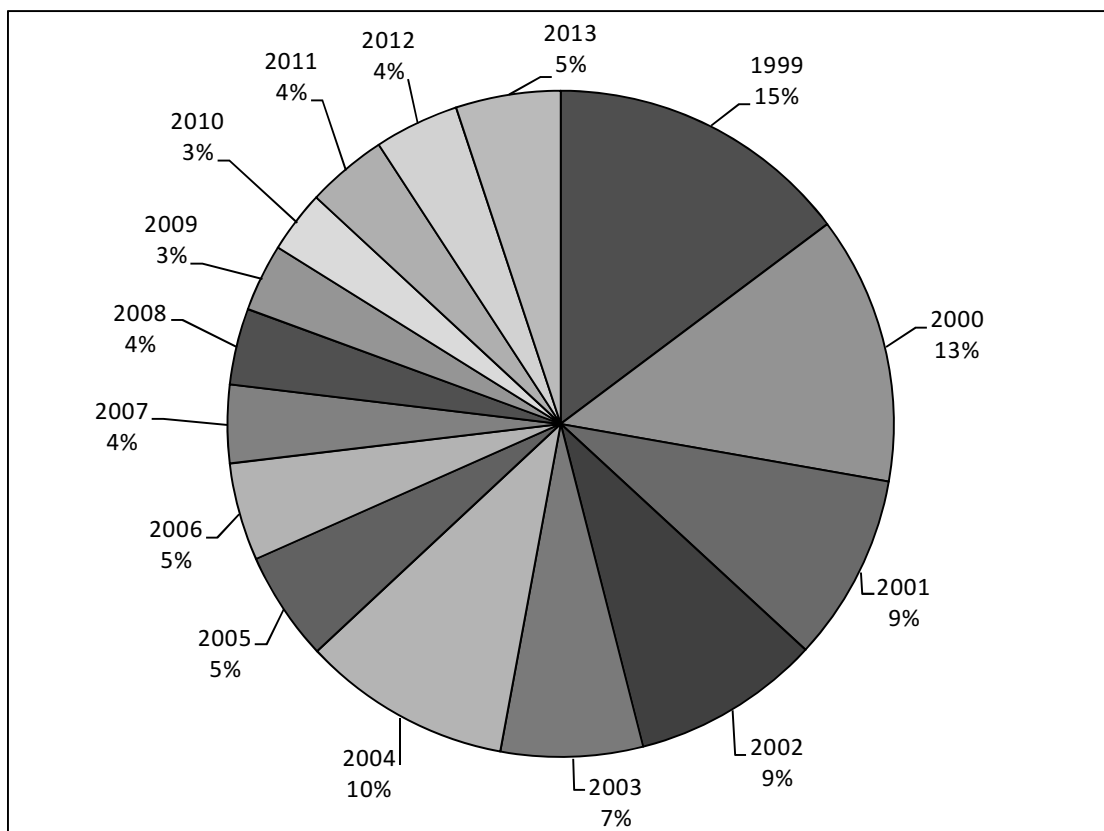
Graf 1: Vývoj počtu získaných SO ČR podle předchozího státního občanství v letech 1999-2013³

³ Počet osob s azylem, které získaly SO ČR v roce 1999, není znám

Podíl jednotlivých let na celkovém počtu udělených SO ČR je také vyjádřen v grafu 2. Více než polovina z celkového počtu získaných českých občanství byla udělena mezi lety 1999 a 2003. Nejvyšší podíl připadl na roky 1999 (15 %) a 2000 (13 %). Nejmenší podíl pak zaznamenaly roky 2009 a 2010, a to jen po 3 % z celkového počtu. Během roku 2013 bylo uděleno 5 % ze všech SO ČR získaných cizími státními příslušníky.

Graf 2: Zastoupení jednotlivých roků na celkovém počtu udělených SO ČR

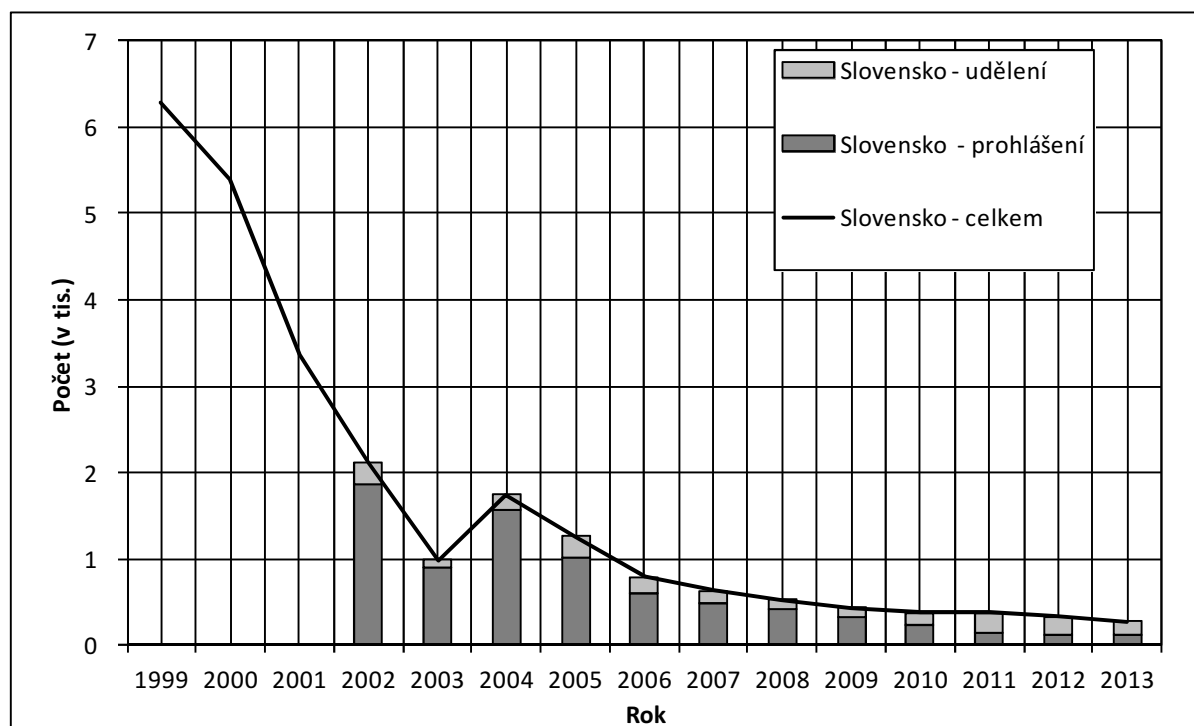

2. Slováci a získávání SO ČR

Jak již bylo řečeno, více než polovina ze všech získaných SO ČR připadá na bývalé občany Slovenska. Z grafu 3 je patrné, že získávání SO ČR Slováky se od roku 1999 do roku 2013 v jednotlivých letech prudce snížilo. Zatímco v roce 1999 bylo uděleno 6 278 SO ČR bývalým občanům Slovenska, v roce 2013 se jednalo o pouze 270 udělených občanství. Počet udělování SO ČR přitom klesal prudce především na začátku období mezi lety 1999 a 2003, v němž dosáhl 989 nabytých SO ČR. V roce 2004 se počet zvýšil skoro na dvojnásobek, a to na 1 741 udělených SO ČR. Od roku 2004 dochází k plynulému poklesu získaných českých občanství až na již zmiňovanou hodnotu roku 2013. Pro porovnání – v roce 2013 bylo uděleno 270 SO ČR bývalým občanům Slovenska, oproti 948 bývalým občanům Ukrajiny. Ukrajinci tak vystřídali v prvenství Slováky už v roce 2009 (431 Slováci : 520 Ukrajinci). Od tohoto roku je tedy z pohledu podle předchozího občanství nejvíce SO ČR ročně udělováno Ukrajincům a až pak Slovákům. V celkovém počtu získaných občanství od roku 1999 si však bývalí občané Slovenska drží první příčku mezi bývalými občany ostatních států.

Pokud se podíváme na formu nabývání SO ČR u bývalých občanů Slovenska⁴, zjišťujeme, že od roku 2002 do roku 2010 většina z nich nabyla SO ČR „prohlášením“ (v letech 2003 a 2004 dokonce kolem 90 %, v roce 2010 už „jen“ 63 %), zatímco od roku 2011 došlo k obratu a většina nabytých SO ČR bývalých Slováků byla formou „udělení“.⁵ V roce 2011 a 2012 to bylo 63 a 62 %, v roce 2013 pak 53 % udělených SO ČR.

Graf 3: Vývoj počtu získaných SO ČR u bývalých občanů Slovenska v letech 1999-2013

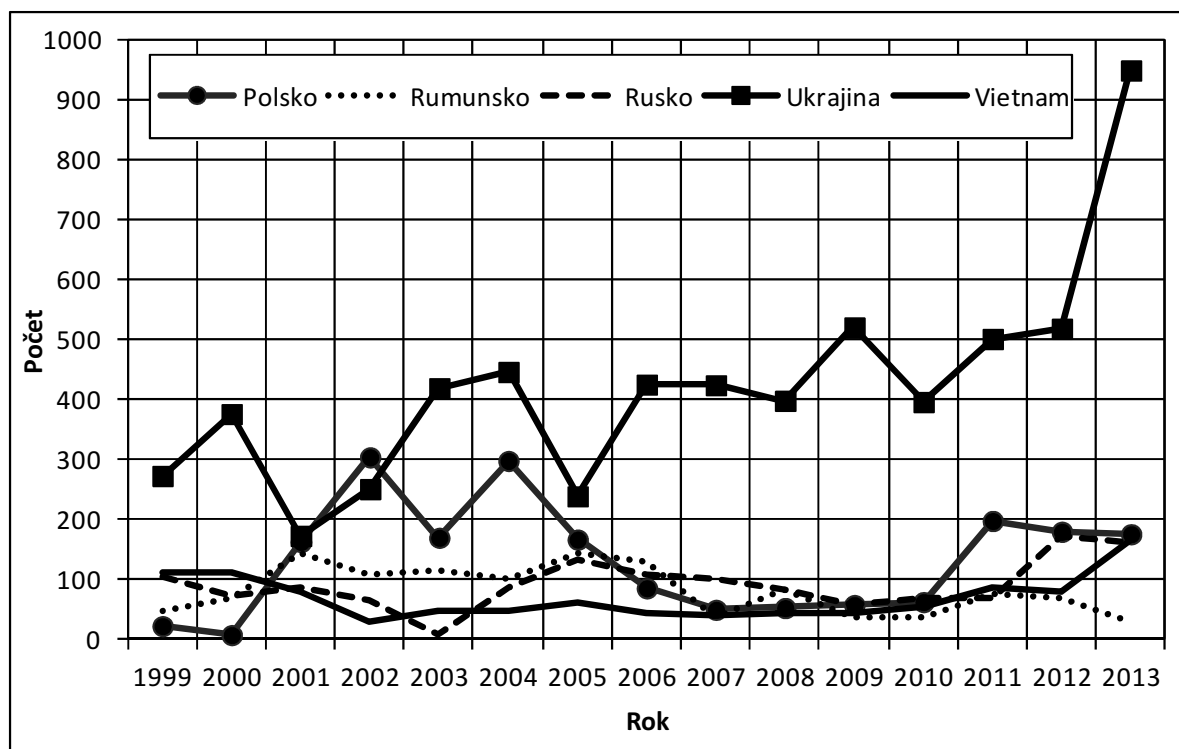
⁴ Údaje dostupné od roku 2002

⁵ Viz Metodika

3. Ostatní vybraná státní občanství a získávání SO ČR

Po Slovensku, které bylo analyzováno samostatně v předešlé kapitole, získávali naše státní občanství především Ukrajinci. Celkem jim od roku 1999 bylo uděleno 6 307 SO ČR. Tvoří tedy téměř 13 % ze všech cizinců se získaným SO ČR. Skoro 2 000 (1 997) SO ČR nabyli bývalí občané Polska. Nad hranici 1 000 získaných SO ČR se dostali ještě bývalí občané Ruska, Rumunska a Vietnamu (1 379, 1 223 a 1 041). Občané z výše jmenovaných zemí představují dohromady 25 % ze všech osob, kterým bylo uděleno SO ČR během daného období. Spolu s bývalými Slováky pak činí tato skupina osob dokonce 75 % z celkového počtu osob se získaným SO ČR.

Graf 4: Vývoj počtu získaných SO ČR u vybraných bývalých státních občanství v letech 1999-2013

Jak je vidět v grafu 4, počet udělených SO ČR občanům Ukrajiny plynule rostl, ale v některých letech - patrně v souvislosti s legislativními změnami - jich bylo uděleno méně než v jiných letech. Jedná se o roky 2001 a 2005. Naopak v roce 2009 bylo uděleno Ukrajincům více českých občanství v porovnání s ostatními roky. K obrovskému nárůstu udělených českých občanství Ukrajincům došlo především v roce 2013, kdy jich bylo uděleno 948.

Polákům bylo české občanství udělováno na začátku sledovaného období jen minimálně, ale v letech 2001 a pak i 2002 došlo k prudšímu nárůstu, který byl v roce 2003 vystřídán poklesem na úroveň z roku 2001. V roce 2004, kdy ČR i Polsko vstoupilo do EU, došlo opět k nárůstu. Od roku 2005 pak počet udělování SO ČR Polákům plynule klesá až do roku 2010, v kterém je tento pokles vystřídán vzestupem a v roce 2011 opět dochází k nárůstu. V letech 2012 a 2013 se pak úroveň drží na podobných hodnotách jako v roce 2011.

U udělování občanství bývalým občanům Ruska, Rumunska a Vietnamu nedocházelo až tak k prudkým výkyvům jako u předešlých dvou státních občanství. V případě Ruska stojí za zmínku snad

jen roky 2003, kdy došlo k poklesu v udělování SO ČR, a 2005, kdy počet udělených občanství naopak vzrostl. Od roku 2006 pak počet udělených SO ČR klesá, ale od roku 2011 dochází opět k nárůstu (menšímu v roce 2011 a většímu v roce 2012) nových občanů ČR původem z Ruska.

Udělování SO ČR Rumunům na začátku daného období lehce rostlo a v roce 2001 dosáhlo svého vrcholu. Od roku 2002 do roku 2004 dosahují počty udělených občanství Rumunům stejné úrovně a v letech 2005 a 2006 se jejich počet lehce zvyšuje. Od roku 2007 včetně však počet získaných SO ČR Rumuny klesá. Mírný nárůst nastal v letech 2011 a 2012, ale v roce 2013 pak opět poklesl.

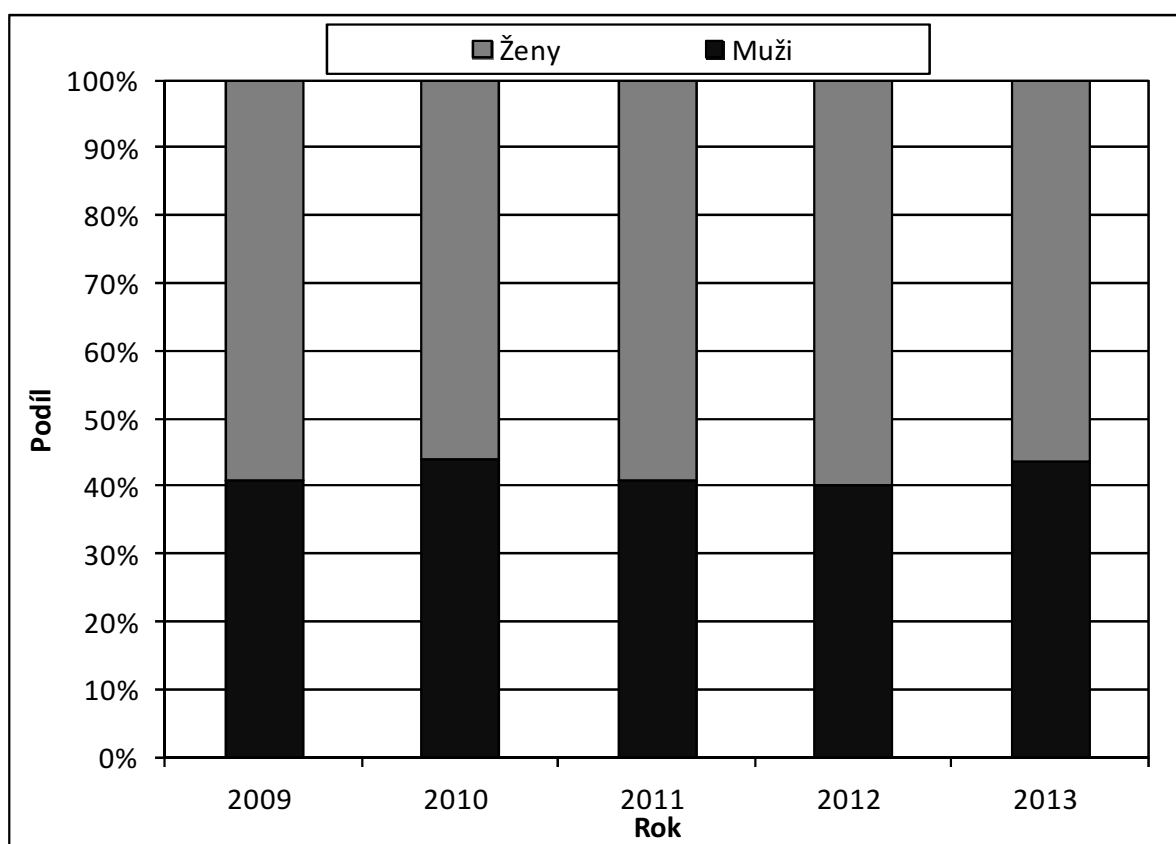
Nejvyrovnanější hodnoty vyjadřující vývoj získaných SO ČR mají občané původem z Vietnamu. V roce 2001 a především pak 2002 došlo k mírnému poklesu, ale v roce 2003 byl tento pokles srovnán opět na úroveň z předchozích let. Od roku 2003 do roku 2010 se každoročně občanům Vietnamu udělilo zhruba stejně SO ČR. K většímu nárůstu pak došlo na konci sledovaného období v roce 2011 a především pak v roce 2013.

4. Demografická struktura osob s nabytým SO ČR

Tato kapitola se týká demografických charakteristik cizinců, kterým bylo uděleno SO ČR. V grafu 5 je vyjádřena struktura podle pohlaví a v následujícím grafu 6 složení podle věku. Vzhledem k tomu, že podrobnější údaje o demografických charakteristikách této skupiny cizinců jsou dostupné až od roku 2009, v obou grafech jsou vyjádřeny pouze údaje za třetinu sledovaného období, tedy za roky 2009-2013.

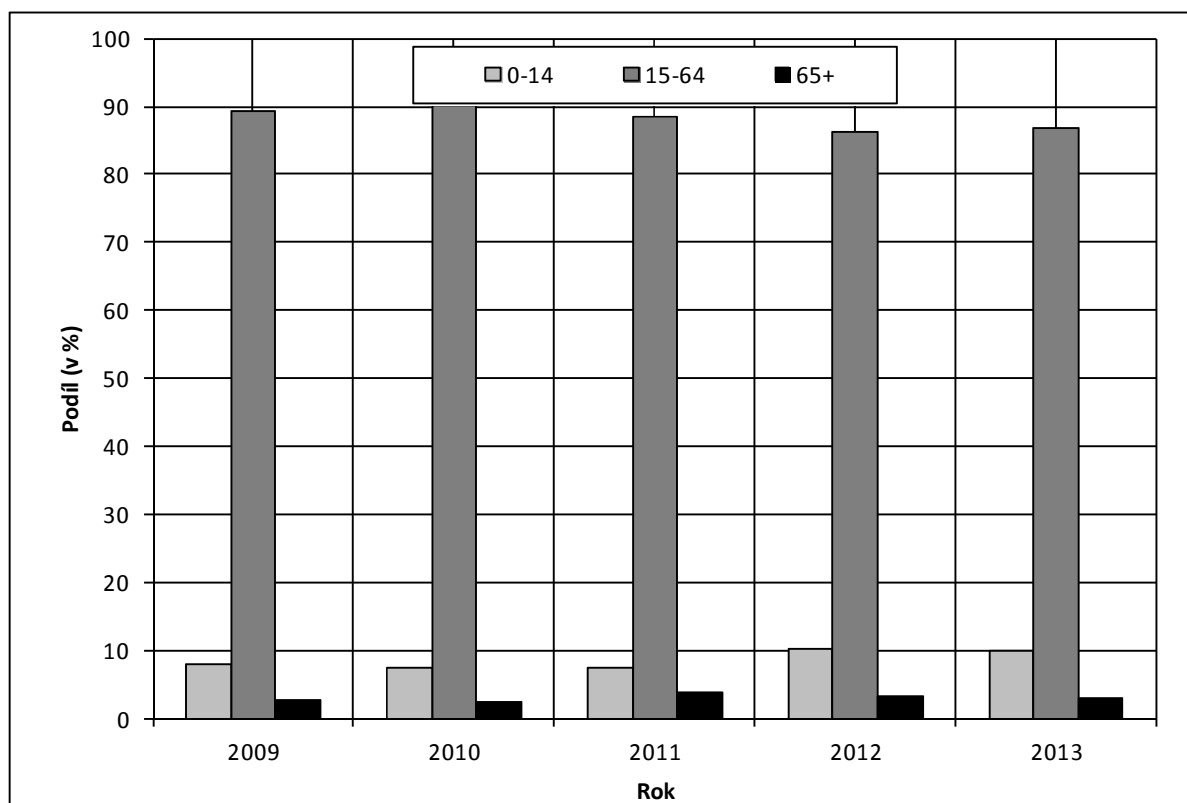
Z grafu 5, kde je vyjádřen podíl žen a mužů ve skupině cizinců, kterým bylo SO ČR uděleno, je patrné, že většinu tvořily ve všech sledovaných letech ženy a jejich podíl se pohyboval mezi 56-60 %. Tento trend je opačný vzhledem k zastoupení žen a mužů mezi cizinci v ČR celkem, kde dominují muži.

Graf 5: Podíl žen a muž se získaným SO ČR v letech 2009-2013

Co se věkové struktury týče, pak většina cizinců, kteří získali SO ČR, byla ve věku 15-64 let, a to ve všech sledovaných letech. Podíl osob v této věkové skupině se pohyboval mezi 86 – 90 %, přičemž lze zaznamenat mírně klesající trend v zastoupení této věkové skupiny. Ostatní dvě věkové skupiny – tedy osoby do 15 let věku a osoby starší 65 let - byly zastoupeny jen minimálně. Dětská složka se pohybovala kolem 7-10 % a zaznamenala mírně vzrůstající trend. Podíl osob v seniorském věku se pohyboval stabilně na úrovni kolem 3 %.

Graf 6: Věková struktura osob se získaným SO ČR v letech 2009-2013

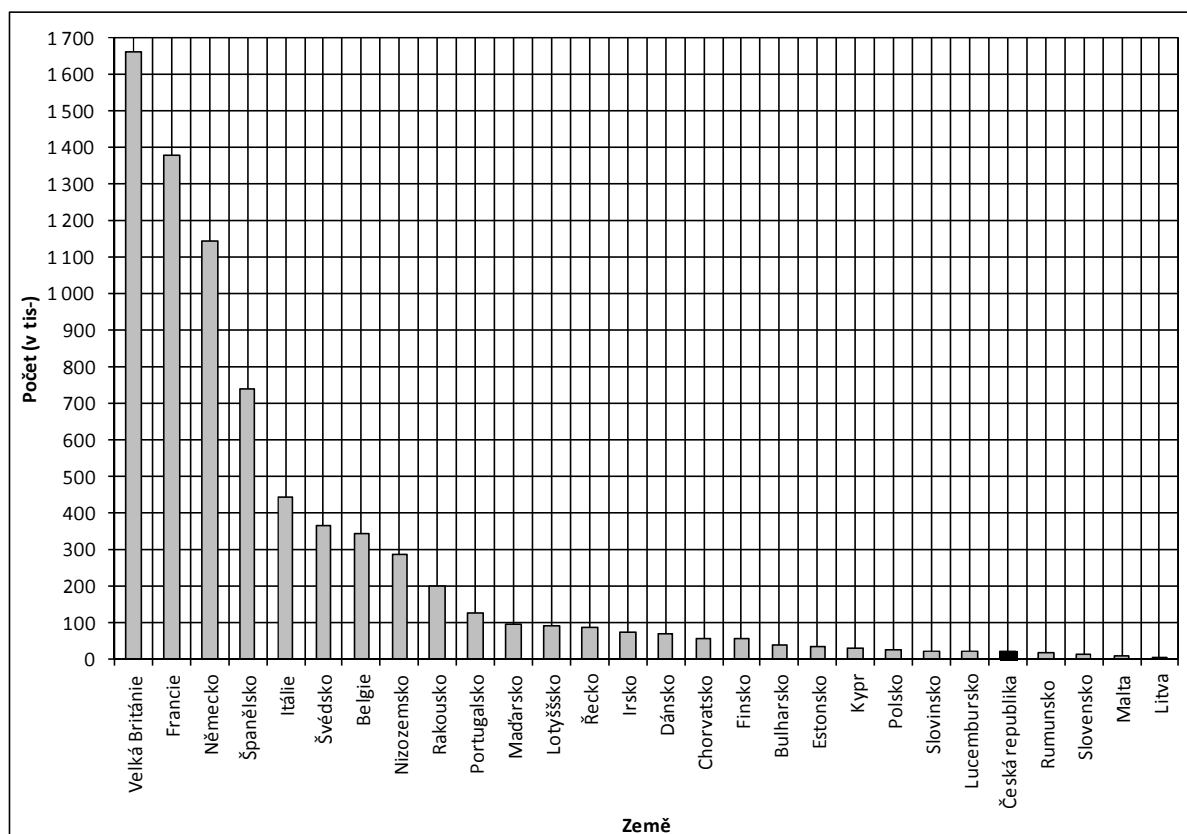

5. Mezinárodní srovnání

Následující kapitola popisuje, jak se udělovala státní občanství v jednotlivých zemích Evropské unie⁶ (graf 7⁷). Nejvíce se státní občanství udělovala ve Velké Británii, kde bylo uděleno v letech 2003-2012 (tedy za sledované desetileté období) 1 658 tis. státních občanství. Následují Francie s 1 375 tis. a Německo s 1 142 tisíci udělených státních občanství za rok. Mezi země, kde bylo ve sledovaném období uděleno nad půl milionu státních občanství, patří také Itálie a Španělsko.

Česká republika se řadí k zemím s nižším počtem udělených státních občanství. Absolutně nejméně jich bylo uděleno v Litvě, a to 4 tisíce, dále na Maltě (7 tisíc) a Slovensku (zhruba 13 tisíc udělených státních občanství).

Graf 7: Celkový počet udělených státních občanství v jednotlivých zemích EU v letech 2003-2012

⁶ Zdroj: Eurostat, data dostupná pouze od roku 2003

⁷ V celkovém součtu chybí u některých zemí údaje za vybrané roky: Portugalsko nemá údaje za rok 2007, Chorvatsko za roky 2005 a 2006, Rumunsko za roky 2010, 2011 a 2012.

6. Závěr

V České republice bylo od roku 1999 vydáno téměř 50 tisíc českých státních občanství. Více než polovina z nich byla získána bývalými občany Slovenska, kde převažovala forma nabytí „prohlášením“. Státní občanství ČR dále získávali především bývalí občané Ukrajiny (13 %), Polska (4 %), Ruska (3 %), Rumunska (3 %) a Vietnamu (2 %).

Nejvyšší podíl SO ČR byl udělen na začátku sledovaného období v roce 1999 až 2002, kdy byla vydána téměř polovina ze všech SO ČR sledovaného období cizím státním příslušníkům (46 %). V roce 2013, tedy v posledním roce sledovaného období, bylo uděleno 5 % ze všech udělených českých občanství.

Většina SO ČR byla udělena cizincům s daným typem pobytu na území ČR a jen necelá 2 % cizincům s platným azylem. Azylanti pak dominovali především mezi bývalými občany Afghánistánu (54 %), Běloruska (33 %) a Iráku (32 %). Podíl udělených SO ČR azylantům na celkovém počtu udělených SO ČR ale vzrůstá - zatímco v roce 2000 tvořili azylanti 1 %, v roce 2013 jejich podíl vzrostl na 4 %.

Mezi osobami s uděleným státním občanstvím ČR převažovaly ženy (hodnoty mezi 56 – 60 %) a většina těchto osob se nacházela ve věku 15-64 let (mezi 86 – 90 % ze všech osob s nabytým SO ČR).

Česká republika patří v rámci současné EU k zemím s nejnižším počtem udělených státních občanství cizím státním příslušníkům. Nižší hodnoty zaznamenala pouze Litva, která je v absolutním počtu udělení na nejnižší hodnotě mezi zeměmi EU, a dále můžeme zmínit Maltu, Slovensko a Rumunsko. Naopak nejvíce se státní občanství udělovala ve Velké Británii, Francii a Německu.